

Papieska Komisja Biblijna, *Natchnienie i prawda Pisma świętego. Słowo, które od Boga pochodzi i mówi o Bogu, aby zbawić świat*, tł. H. Witczyk, Verbum, Kielce 2014, s. 240.

Znaczenie Biblii dla ludzi wierzących opiera się na ich przekonaniu, że teksty zawarte w tej księdze zostały napisane pod natchnieniem Bożym. Chodzi w tym wypadku o wiare, że Bóg jest autorem Starego i Nowego Testamentu. To Jego słowa zostały spisane przez ludzi, których On sam wybrał i którymi się w tym celu posłużył.

Tradycja żydowska wyraziła to talmudycznym powiedzeniem: „Tora mówi językiem ludzi” (bBer 31b; bYeb 71a). W Kościele katolickim przyjmuje się stwierdzenie konstytucji Soboru Watykańskiego II o Objawieniu Bożym (*Dei Verbum*): „Albowiem święta Matka Kościół uważa na podstawie wiary apostoelskiej księgi tak Starego, jak Nowego Testamentu w całości, ze wszystkimi ich częściami za święte i kanoniczne dlatego, że spisane pod natchnieniem Ducha Świętego Boga mają za autora i jako takie zostały Kościołowi przekazane” (DV 11). Tekst soborowy nie podaje jednak jak to natchnienie Pisma świętego należy sobie wyobrazić pod względem współpracy Boga z człowiekiem. W historii Kościoła i teologii wskazywano na różne możliwości objaśniania i rozumienia tego fenomenu. Przedmiotem żywej dyskusji stała się kwestia prawdy komunikowanej w tekstach biblijnych, zwłaszcza w kontekście konfrontacji wypowiedzi świętych tekstów z wynikami nauk przyrodniczych i historycznych.

Wobec złożoności wskazanego zagadnienia wielką radość niesie z sobą ukazanie się owocu pracy Papieskiej Komisji Biblijnej w formie dokumentu zatytułowanego *Natchnienie i prawda Pisma świętego. Słowo, które od Boga pochodzi i mówi o Bogu, aby zbawić świat*. Publikacja wychodzi naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom zarówno tych, którzy profesjonalnie zajmują się interpretacją i głoszeniem biblijnego orędzia, jak i wszystkich szukających w Piśmie świętym prawdy i drogowskazu w realizowaniu celów swojego życia.

Papieską Komisję Biblijną powołał papież Leon XIII w 1902 roku, zlecając jej promowanie studiów biblijnych wśród katolików, sprzeciwianie się środkami naukowymi błędnym opiniom w odniesieniu do Pisma świętego oraz badanie i wyjaśnianie kwestii dyskutowanych i problemów pojawiających się w na polu biblijnym. Od czasu Pawła VI, który dokonał pewnych zmian w organizacji i funkcjonowaniu tej instytucji, członkami Komisji są profesorowie nauk biblijnych pochodzący z różnych narodów, którzy odznaczają się naukowością, roztropnością i katolickim

myśleniem w odniesieniu do kościelnego nauczania. Papieska Komisja Biblijna jest organem doradczym na usługach Magisterium Kościoła i związanym z Kongregacją Nauki Wiary, której prefekt jest także przewodniczącym Komisji Biblijnej.

Owoce pracy Papieskiej Komisji Biblijnej są publikowane przez nią dokumenty na tematy związane z Pismem świętym, które jawiły się jako ważne dla właściwego rozumienia biblijnych tekstów i lektury owocnej dla zbawienia ludu Bożego. Zagadnieniami poruszonymi w ostatnich dokumentach były: interpretacja Biblii w Kościele (1993 r.), naród żydowski i jego święte pisma w Biblii chrześcijańskiej (2001 r.) oraz Biblia a moralność (2008 r.).

Najnowszy dokument Papieskiej Komisji Biblijnej, dotyczący natchnienia i prawdy Pisma świętego, w przekładzie polskim został opublikowany w roku 2014 nakładem kieleckiego Instytutu Teologii Biblijnej VERBUM. Przedmowę napisał kardynał Gerhard Müller, Prefekt Kongregacji Nauki Wiary i tym samym aktualny Przewodniczący Papieskiej Komisji Biblijnej.

Wprowadzenie generalne (s. 9-15) do zasadniczego tekstu publikacji wyjaśnia, że chodzi w niej o wkład w lepsze zrozumienie pojęć natchnienia i prawdy Pisma świętego w kontekście jego znaczenia dla życia Kościoła. Uroczysta proklamacja Słowa Bożego w zgromadzeniu liturgicznym jest wskazana jako uprzywilejowana przestrzeń komunikacji Boga z człowiekiem, której treścią jest prawda o Bogu i jego planie zbawienia a celem budowanie i pogłębianie więzi z Nim.

Pierwsza z trzech części dokumentu (s. 16-106) nosi tytuł *Świadectwo ksiąg biblijnych o ich pochodzeniu od Boga*. Autorzy dokumentu przywołują i analizują wybrane teksty biblijne, tak Starego jak i Nowego Testamentu, ukazując je jako świadectwo pełnego miłości zwracania się Boga do człowieka z zamiarem pobudzenia go do przenikniętej wiarą i miłością odpowiedzi. Owe teksty potwierdzają, że cechą Pisma świętego jest jego autorytatywne mówienie o Bogu i pewne prowadzenie ludzi do Boga. Księgi Pisma świętego przekazują więc słowo pochodzące od Boga. One też pokazują, jak Bóg przemawiał do ludzi aż do wypowiedzenia Słowa, które stało się Ciałem.

W obszernej konkluzji pierwszej części dokument najpierw kreśli całościowy obraz relacji „Bóg – autor ludzki”. Zwraca przy tym uwagę na podstawowy fakt, jakim jest boska komunikacja treści przyjętych przez ludzi z wiarą i spisanych później przy Bożej asystencji. Ze świadectwa tekstów biblijnych wynika, że natchnienie wszystkich autorów biblijnych ksiąg jest analogicznie takie samo ale zróżnicowane w zależności od etapu i okoliczności Bożego objawienia. W konkluzji dokument wykazuje także, że teksty Nowego Testamentu potwierdzają natchnienie Starego Testamentu i interpretują go chrystologicznie. W konsekwencji należy przyjąć, że cała Biblia jest natchniona. Stanowi kanon pism normatywnych dla wiary i jest miejscem objawienia prawdy utożsamianej z Chrystusem, który w sposób pełny objawia Ojca. Przedmiotem konkluzji pierwszej części dokumentu jest również kwestia recepcji ksiąg biblijnych oraz formowanie się i uznanie kanonu.

Część druga (s. 107-176) została zatytułowana *Świadectwo tekstów biblijnych*

na temat objawionej w nich prawdy. Dokument najpierw przypomina orzeczenia soborowej konstytucji *Dei Verbum*, według której prawda Pisma świętego to prawda dotycząca zbawienia człowieka, objawiona przez Chrystusa zapowiadanego przez Stary Testament. Następnie autorzy dokumentu przywołują świadectwa Starego i Nowego Testamentu przekonujące, że cała Biblia ukazuje prawdę o Bogu i Jego planie zbawienia, o Bogu wiernym, sprawiedliwym i miłosiernym, który z mocą i miłością towarzyszy ludziom w ich historii i jako taki im się objawia. Kanon Pisma świętego pozwala poznać sposób, w jaki Bóg objawiał się ludziom za pośrednictwem proroków i pisarzy a ostatecznie w Jezusie Chrystusie oraz proces, w którym wspólnoty wiernych przyjmowały w Duchu to objawienie i przekazywały na piśmie jego treść.

Trzecia część dokumentu (s. 177-222) nosi tytuł *Interpretacja Słowa Bożego i stojące przed nią wyzwania*. We wprowadzeniu autorzy dokumentu przypominają, że biblijne opowiadania mają charakter teologiczny. Wyrażoną w nich prawdę należy odczytywać nie tylko z opowiadanych faktów, ale przede wszystkim z realizowanych przez autora celów dydaktycznych, parenetycznych i teologicznych. Uwzględnienie tej zasady lektury świętych tekstów jest drogą do stawienia czoła wyzwaniom, jakimi są dostrzegane w biblijnych narracjach problemy historyczne oraz etyczne i socjalne. Wśród pierwszych dokument wymienia i krótko omawia w tym aspekcie opowiadania o patriarchach (Rdz), o przejściu Izraelitów przez morze (Wj 14), Księgę Tobiasza i Jonasza oraz nowotestamentowe ewangelie dzieciństwa, opowiadania o cudach i wydarzeniach paschalnych, a do drugich zalicza ukazaną w Biblii przemoc, łącznie z prawem kłątwy i modlitewną prośbą o zemstę, oraz status społeczny kobiet.

W odniesieniu do problemów związanych z historycznością opisywanych w Biblii zdarzeń autorzy dokumentu stwierdzają, że prawda przekazywana czytelnikom poprzez opowiadania o tych zdarzeniach nie tkwi w faktach związanych z ich przebiegiem ani w tradycji, która do nich się odnosi, lecz w towarzyszącej tym opowiadaniom teologicznej interpretacji. Ta wiąże się z dokonywaną później aktualizacją, odzwierciedlającą sytuację autorów i redaktorów owych tekstów. Odczytanie prawdy wyrażonej w tych opowiadaniach ma ostatecznie prowadzić do poznania Boga i do wiary w Niego.

W przypadku lektury tekstów stwarzających dzisiaj problemy etyczne i społeczne dokument zaleca przede wszystkim, aby interpretować je w kontekście całego Pisma świętego i w relacji do pełni objawienia w Jezusie Chrystusie. Biblia bowiem ukazuje rozwój objawienia aż do jego pełni w Chrystusie i to zarówno objawienia dotyczącego Boga, jak i tego, które dotyczy właściwego zachowania i moralności. Celem wypowiedzi o przemocy i niesprawiedliwości jest wezwanie do rozpoznawania obecnego w świecie zła, unikania go, zwalczania i zabezpieczenia przed nim. W refleksji nad tekstami, w których można widzieć promowanie zasad społecznych niesprawiedliwych z punktu widzenia dzisiejszego czytelnika, dokument zaleca uwzględnianie sytuacji i uwarunkowań autora wypowiedzi i jej adresatów, zwłaszcza

cza kontekstu socjalnego i kulturowego, który determinował zapisaną w Biblii wypowiedź.

Zwieńczeniem całego dokumentu jest dosyć obszerne *Zakończenie generalne* (s. 222-237). Zawiera ono podsumowanie omawianych w dokumencie trzech głównych zagadnień: pochodzenia tekstu biblijnego od Boga, prawdy Pisma świętego oraz interpretacji jego trudnych stron. Autorzy ukazują te kwestie w kontekście życia i misji Kościoła. Na bazie poczynionych spostrzeżeń, stwierdzeń i konkluzji nie tylko wyznaczają kierunki naukowych badań interpretacyjnych, lecz również podają normy właściwej lektury świętych tekstów praktykowanej przez tych, którzy według woli Boga pragną układać swoje codzienne życie.

Omawiany dokument Papieskiej Komisji Biblijnej wpisuje się bardzo dobrze w naukową dyskusję nad naturą tekstów religijnych, które dla ludzi wierzących mają fundamentalne i normatywne znaczenie. W ostatnich latach ogromne postępy poczyniły dyscypliny naukowe, których przedmiotem są kwestie dotyczące dziejów świata i człowieka oraz jego wewnętrznych odniesień do rzeczywistości aktualnej i tęsknot związanych z przyszłością. Wobec tego rodzaju impulsów nie pozostała z tyłu również biblistyka. Stosując nowe podejścia i metody analizy historyczno-krytycznej i literackiej, usiłuje jak najlepiej i najpełniej odczytać prawdę wyrażoną na kartach Pisma świętego. A chodzi o prawdę objawioną przez Boga, która ze swej natury nie chce i nie ma paraliżować, ograniczać ludzką inicjatywę, wprowadzać w zakłopotanie tych, którzy chcieliby ją przyjąć, ale jawi im się jako nieodpowiadająca rzeczywistości, wyznaczająca nierealne normy i zasady udanego i szczęśliwego życia, czy zbiór informacji niezgodnych z aktualnym poziomem wiedzy w zakresie na przykład historii lub antropologii.

Papieska Komisja Biblijna wyszła naprzeciw oczekiwaniom nie tylko biblistów, którzy swoje podstawowe zadanie widzą we właściwym odczytaniu i naukowej interpretacji tekstów Starego i Nowego Testamentu, ale przede wszystkim tych osób, które w lekturze Biblii upatrują szansę komunikacji z Bogiem, poznania Go i odkrycia drogi do swoich wiecznych przeznaczeń.

Dokument Papieskiej Komisji Biblijnej o natchnieniu i prawdzie Pisma świętego jest więc dobrym darem nie tylko dla teologów, religioznawców i historyków oraz studentów tych dyscyplin, lecz także dla nauczycieli, wychowawców, rodziców, którym na sercu leży dobro człowieka również w następnych pokoleniach, a przede wszystkim dla tych, którzy w słowach Biblii są w stanie uznać prawdę objawioną przez Boga, prawdę przez Boga natchnioną i zbawczą, którzy sięgają do słów tego świętego Pisma, ponieważ są przekonani, że w nich „zawarte jest życie wieczne” (por. J 5,39).

Ks. Grzegorz Szamocki
Wydział Historyczny
Uniwersytet Gdański